

KÖZPÉNZEK

A közpénzek átláthatóságáért felelő magyarországi intézmények:

- Magyar Nemzeti Bank (monetáris politika);
- Költségvetési Tanács (költségvetési törvényjavaslat megalapozottságának ellenőrzése);
- Állami Számvevőszék (a költségvetés végrehajtásának ellenőrzése);
- Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság - NAIH (közpénzekkel kapcsolatos jogi szabályozás).

A közpénzek átláthatóságáért felelős Európai Unió intézmények

- Európai Számvevőszék (uniós pénzügyek ellenőrzése);
- Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF);
- Európai Műszaki és Tudományos Központ (CTSE), melynek célja az euró érmék védelme;
- COCOLAF: tanácsadó bizottság, melynek célja a csalások megelőzésének koordinációja.

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete bemutatja a közpénzek felhasználásának jogi szabályozását és a közpénzek használatának ellenőrzésére hivatott magyar és európai intézményeket, illetve a csalások felderítésével megbízott hivatalokat.

A közpénzekről általában

A közpénz az állam közösségi feladatainak forrása. Ilyen állami feladatok az ország védelmének és biztonságának biztosítása, a szociális és gazdasági funkciók ellátása, az egészségügy és az oktatásügy finanszírozása. Az ezekre a feladatokra fordított közkiadások szükségletei határozzák meg, hogy mennyi pénzt kell a magánszférából törvényekkel megalapozottan kivonni.

A **közpénz** olyan pénz, melynek forrása döntően az adófizetők pénze, rendeltetése pedig az állami közfeladatok ellátásának a finanszírozása. Az állam magánjogi (pl. állami vállalatok nyeresége, kamatjövedelmek) illetve közjogi bevételek útján juthat jövedelemhez. Ez utóbbiak az adó, járulék és illeték.

- **Adó:** alkotmányos felhatalmazás alapján beszedett, ellenszolgáltatással nem járó elvonás.
- **Járulék:** adójellegű elvonás, de jár érte ellenszolgáltatás (pl. nyugdíjjárulék).
- **Illeték:** az állampolgár kérésére nyújtott állami szolgáltatás után kell fizetni (pl. útlevel).

A közpénzeket csak és kizárólag közfeladatok ellátására lehet fordítani, a hatékonysági követelmények figyelembevételével. További elvek:

- a transzparencia,
- a törvényesség és
- a tervszerűség elve.

Az állami bevételek megszerzése és a közpénzek elköltése az államháztartás keretein belül valósul meg. A gazdálkodás során érvényesülő költségvetési politika az átláthatóság, a kiegyensúlyozottság és a fenntarthatóság elvén kell nyugodjon. Az elvek érvényesüléséről Magyarországon az Alaptörvény és az Államháztartásról szóló törvény gondoskodik, külön nevesítve a további felelős intézményeket.

MAGYARORSZÁG

A közpénzek az Alaptörvényben

Magyarország [Alaptörvénye](#) (2011. április 25.) 37. cikkében nevesíti a közpénzeket és kezelésükkel kapcsolatos elveket.

(1) A Kormány a központi költségvetést törvényesen és célszerűen, a közpénzek eredményes kezelésével és az átláthatóság biztosításával köteles végrehajtani.

Az Alaptörvény 39. cikke pedig így szól:

(2) A közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet köteles a nyilvánosság előtt elszámolni a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásával. A közpénzeket és a nemzeti vagyont az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni. A közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok.

A 43. cikk tételesen sorolja fel az Állami Számvevőszék feladatait.

A MAGYAR ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

A 2011. LXVI. törvény kimondja, hogy az ÁSZ az ellenőrzési tapasztalatain alapuló megállapításaival, javaslataival, tanácsaival segíti az Országgyűlést, annak bizottságait, és az ellenőrzött szervezetek munkáját, és ezzel segíti elő a jól irányított állam működését is. Ebből adódóan a törvény a hivatali típusú számvevőszék modelljét fogadja el, ami azt jelenti, hogy az ÁSZ kötelező érvényű határozatot és ítéletet nem hoz.

AZ EURÓPAI UNIÓ

Az Európai Számvevőszék

Az Európai Unióban a közpénzek felhasználásának átláthatóságáért, az uniós pénzügyek ellenőrzéséért az 1975-ben létrehozott Európai Számvevőszék felel. Székhelye Luxembourg. Tagállamonként egy-egy azaz összesen 28 személyből áll. Elnököt a tagok maguk közül választanak három évre.

A Számvevőszék az uniós pénzügyek ellenőrzésével foglalkozik, feladata a közpénzek felhasználásának ellenőrzése, az EU pénzügyi irányításának fejlesztése.

A Számvevőszék tevékenysége hozzájárul az Unión belül a közpénzek kezelésének fejlesztéséhez, és ahhoz, hogy az az uniós polgárok számára még átláthatóbb legyen. További törekvése, hogy az Unión belül a nyilvános elszámoltathatóság javuljon.

Jogában áll minden olyan szervezetet ellenőriznie, amely uniós forrásokat kezel.

Ellenőrzéseket nem csak uniós intézményekben, hanem az uniós forrásokkal gazdálkodó országokban is végez.

Csalás illetve szabálytalanság esetén az **OLAF** (Európai Csalás Elleni Hivatal) az illetékes hatóság.

Jelentések

Az Európai Számvevőszék rendszeresen küld jelentéseket a Bizottság és az EU tagállami kormányai fele. Az Európai Parlament és Tanács fele éves jelentési kötelezettsége van.

Állami Számvevőszék – ÁSZ

(az Országgyűlés pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerve)

Feladatai az átlátható közpénzgazdálkodás területén:

- felelősségteljes, következményekkel járó közigazgatás támogatása;
- rendszerszemléletű, összefoglaló értékeléseket tartalmazó rendszeres ellenőrzések;
- a zárszámadás ellenőrzése (kiemelt fontosságú feladat);
- a közpénzekből finanszírozott közfeladat-ellátó rendszerek teljesítmény-ellenőrzése;
- a „jó gyakorlatot” közkinccsé teszi a nyilvánosság és a közpénzfelhasználók számára.

A Számvevőszék rendszeren készít jelentéseket és véleményezéseket az unió döntéshozó szervei és polgárai számára, melyek közül a legfontosabbak:

- Éves jelentések: [tevékenységi jelentés](#), [a pénzügyi év költségvetéséről](#) illetve [az Európai Fejlesztési Alapokról](#) szóló jelentés;
- Egyedi jelentések az uniós ügynökségek, decentralizált szervezetek és más uniós intézmények pénzügyi évről;
- Külön jelentések az egyes költségvetési területekről illetve irányítási témakörökről;
- Különböző véleményezések: pl. a költségvetési reformhoz, a közös agrárpolitika reformjához stb.

EURÓPAI CSALÁS ELLENI HIVATAL (OLAF)

Az [Európai Csalás Elleni Hivatal](#) (OLAF - Office Européen de Lutte Antifraude, European Anti-Fraud Office) a csalás elleni küzdelem legfontosabb európai uniós intézménye. A hivatalt csalás, korrupció és más súlyos kötelezettségzegések kivizsgálásra 1999-ben hozták létre ([1999/352/EK.](#)), hatáskörét az [1073/1999/EK](#) rendelet határozza meg.

Küldetése:

- az Európai Unió és állampolgárai pénzügyi érdekeit képviseli;
- kivizsgálja az uniós szervek munkatársai által elkövetett súlyos kötelezettségzegéseket;
- a csalás megelőzésére és felderítésére irányuló tevékenységet folytat;
- az adófizető uniós polgárok pénzének leghatékonyabb és legmegfelelőbb

felhasználásról gondoskodik.

További uniós csalás elleni hivatalok:

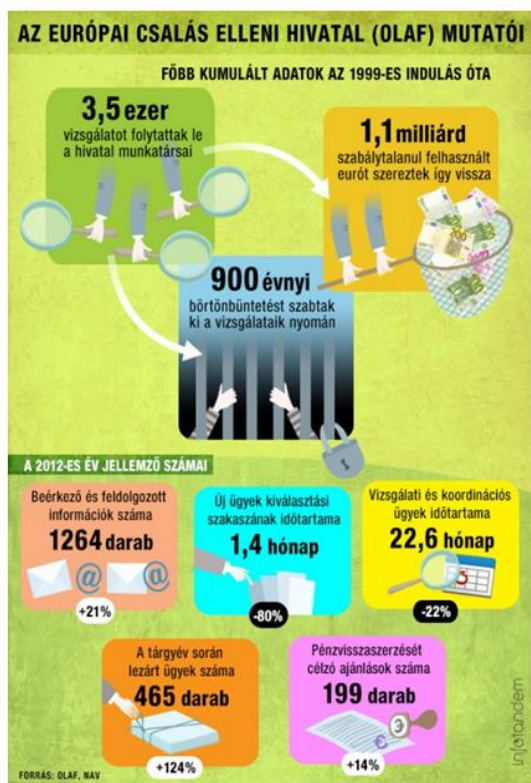
- Európai Műszaki és Tudományos Központ (CTSE), melynek célja az euróérmék védelme
- COCOLAF: tanácsadó bizottság, melynek célja a csalások megelőzésének koordinációja
- az Európai Számvevőszék.

Az OLAF 2011 júniusában hozta létre a csalásmegelőzési és felderítési hálózatát a Bizottság csalásellenes stratégiájának elfogadása keretében.

2012. július 12-én nyújtották be azt az [irányelv-javaslatot](#), mely az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szól.

Az OLAF két programja:

- Hercule program: célja az Unió pénzügyi érdekeit veszélyeztető csalás és korrupció felderítése (pl. cigarettacsempészet, alkoholcsempészet)
- Pericles program: célja az euró-bankjegyek és -érmék védelme Európában és a világ más részein is.

Az OLAF számokban:

- 2012-ben **718** új vizsgálatot indított, és **465**-öt zárt le;
- 2012-ben összesen **511** év letöltendő és 70 év felfüggesztett börtönbüntetést szabott ki;
- 2012-ben **94,5 millió** szabálytalanul felhasznált eurót szerzett vissza;
- 2012. évi költségvetése **57,4 millió** euró volt, és további 21,5 millió eurót költött sikerdíjakra és csalás elleni projektekre;
- az OLAF-nál dolgozók létszáma 435 fő, kétharmaduk nyomozó.

EURÓPAI ÜGYÉSZÉG

Az Európai Bizottság 2012-ben kezdeményezte az Európai Ügyészség (European Public Prosecutor's Office) létrehozását, melynek kizárólagos feladata az uniós költségvetést érintő bűncselekmények felderítése, a nyomozás és a vádemelés lenne.

A [javaslatot](#) az tette indokolttá, hogy az uniós költségvetést érintő bűncselekmények száma évről évre nő, elsősorban a pályázati pénzek, uniós források felvételével összefüggésben. A kezdeményezés további oka, hogy a tagállamok nem egyenlő mértékben fordítanak figyelmet az uniós pénzekkel összefüggő bűncselekmények felderítésére.

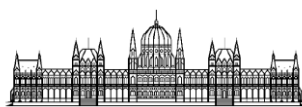
A tervezet szerint a testület egy európai ügyészből, négy helyettesből és öt delegált európai ügyészből állna. A hivatal független lenne, az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és az Európai Bizottságnak tartozna elszámolással. Az Európai Ügyészség 2015-ben állhat fel, amennyiben a vonatkozó rendeletet a tagállamok egyhangúan elfogadják.

Az Európai Ügyészség létrejöttével megváltozik majd az OLAF hatásköre is, és csak az EU pénzügyi érdekeit sértő szabálytalanságok illetve az uniós alkalmazottak által elkövetett súlyos kötelezettségszegések esetén fog eljárni.

Források:

- [Magyarország Alaptörvénye](#) (2011. április 25.)
- [2011. évi CXCV. törvény](#) az államháztartásról
- [2007. évi CLXXXI. törvény](#) a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról
- [Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 325. cikke](#) (Küzdelem a csalás ellen)
- Az Európai Ügyészség létrehozásáról [szóló \[COM\(2013\)534; 2013/0255\(APP\)\] tanácsi rendelettervezet](#)
- Az Európai Parlament és a Tanács irányelv-javaslat az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről [COM\(2012\) 363](#)
- Bod Péter Ákos: Pénzügyi alapok: tapasztalatok és tanulságok pénzügyi válság után – Budapest, Magyar Szemle Alapítvány, 2012.
- Kubovicsné dr. Borbély Anett (szerk.): Az új Alaptörvényről - elfogadás előtt – Budapest, Országgyűlés Alkotmányügyi, igazságügyi és ügyrendi bizottság, 2011.
- Sivák József: Rendhagyó bevezetés közpénzügyek tanulmányozásába – Budapest, CompLex, 2012.
- Az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) mutatói - [Adó Online, 2013. május 31.](#)
- Az [Európai Számvevőszék](#) honlapja
- Az [Európai Csalás Elleni Hivatal](#) honlapja

Készítette: Horváth Irén
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486